

POUŽITÁ LITERATURA, PRAMENY

Dějiny města tvoří jeho obyvatelé. Historické doklady jména České Lípy i okolních vesnic svědčí o jejich českém původu, ale po větší část existence města převažovalo v něm obyvatelstvo německé. Je proto přirozené, že v tomto jazyce byla napsána téměř veškerá historická literatura o městě. Solidní faktografická základna německých autorů (C. Watzel, J. N. Willomitzer, A. Paudler, F. Hantschel, W. Ernst, F. J. Wunsch, K. J. Bienert a další) nedospěla, snad s výjimkou práce W. Ernsta (*Böhm. Leipa vor und unter Wallenstein*), k syntetizujícímu pohledu na dějiny města. Jedinou českou prací na toto téma v německém jazykovém prostředí byl obsáhlý článek gymnaziálního profesora F. J. Zoubka v *Památkách archeologických* z roku 1864. Na jeho ojedinělý pokus o české podání dějin města navázali v prvorepublikovém období autoři, sdružení kolem sborníku *Bezděz*, kteří se ve stručných nástinech snažili české menšině přiblížit bohaté dějiny města i okolí (J. Maštálko, B. Kinský, J. K. Hanuš a další). V poválečném období byl pak poslední desátý ročník sborníku *Bezděz* labutí písní českolipské vlastivědné práce na dlouhou dobu.

Doba let padesátých a šedesátých nepřála popularizaci dějin města, které tak dlouho setrvalo v lůně němectví. Teprve po třiceti letech od konce druhé světové války, od doby, kdy se Česká Lípa stala skutečně českou, došlo k vydání první a na dlouhou dobu jediné souhrnné práce o městě (M. Vojtíšková - J. Panáček st.). Následující období nepřineslo sice v historické práci žádný pokus o uchopení dějin města, zato bylo plodné na výzkumy v oblasti archeologické

a zhodnocení českolipské keramické produkce (F. Gabriel), sídelně historických aspektů vzniku města (F. Gabriel - J. Smetana) i zkoumání nejvýznamnější patricijské rodiny ve městě (M. Sovadina). Po roce 1989 došlo k obnovení vydávání sborníku *Bezděz*, který se stal základnou pro publikování původních prací, vycházejících z nových poznatků a pohledů na dějiny Českolipska, nezatížených zkresleným nazíráním minulých generací. Tak byl dosavadní obraz dějin města doplněn řadou nových statí, postihujících jak aspekty jeho vzniku (F. Gabriel - J. Panáček), tak i jednotlivé významné objekty ve městě, zejména kostely (J. Panáček - F. Gabriel). Mimo sborník *Bezděz* byly v té době publikovány studie o českolipských hostincích (J. Panáček), stavebním vývoji radnice (F. Gabriel - J. Panáček) a českolipského vodního hradu (F. Gabriel), o změnách ve středověké parcelaci města (F. Gabriel - S. Flesar), o neopevněných panských sídlech v České Lípě (J. Panáček) a vývoji pojmenování ulic a náměstí ve městě (J. Panáček). Nepublikované práce přinesly nové poznatky o vývoji městské správy (V. Jindra) a vztazích vrchnosti, měšťanů a městského kléru v České Lípě (J. Kašpar).

Od vydání první a zatím poslední české souhrnné práce o dějinách města (M. Vojtíšková - J. Panáček st.) již uběhlo dvacet let a zdá se, že uzrává doba k novému zpracování, zejména pro období vzniku a prvního století jeho existence. Právě k těmto etapám přinesly publikované práce nejvíce nových poznatků. Než k tomu však dojde, chceme alespoň ve stručnosti seznámit veřejnost s novým pohledem

na dějiny města, aby i mladé generace měly možnost jeho bohatou historii poznat a získat tak k němu důvěrnější vztah. Pro další poučení najdou zájemci podrobnější informace ve specializovaných pracích, jejichž výběr zde uvádíme.

I. Do roku 1526

Bienert, K. J. Böhm. Leipa 1337 - 1937. Česká Lípa, 1937.

Cisar, H. Ein alter Leipaer Stadtgrundriß, Mittheilungen des Nordböhmisches Excursions-Clubs 60-1937, 66 - 74.

Ernst, W. Böhm. Leipa vor und unter Wallenstein, Jahres-Bericht der Ober-Realschule in Böhmisches-Leipa für das Schuljahr 1864 u. 1865.

Gabriel, F. Počátky hrncířství v České Lípě. Archaeologia historica 4 - 1979, s. 257 - 265.

Gabriel, F. Vodní hrad Česká Lípa. Česká Lípa 1995.

Gabriel, F. Hrad Lipý. Vlastivědná knihovnička SPS, sv. 5, Praha 1997.

Gabriel, F. a Flesar, S. Změny parcelace v historickém jádru České Lípy. Archaeologia historica 20 - 1995, 81 - 90.

Gabriel, F. a Panáček, J. Vznik a počátky České Lípy. In Bezděz. Česká Lípa 1990, číslo 1 s.11 - 38.

Gabriel, F. a Panáček, J. Českolipská radnice jako hmotný pramen. In Sborník Společnosti přátel starožitností 1992, č. 3, s. 151 - 165.

Gabriel, F. a Smetana, J. Sídelně historické aspekty vzniku města České Lípy. In Archaeologia historica 5 - 1980, s. 131 - 142.

Gabriel, F. a Zahradník, P. Stavebně historický průzkum - Česká Lípa - městské opevnění, nepublikovaný elaborát pro MÚ Česká Lípa 1997.

Hanuš, J. K. Českolipsko. Česká Lípa 1930.

Jindra, V. Vývoj správy poddanského města České Lípy do roku 1623. Rukopis diplomové práce FF UK Praha 1969. SOkA Č. Lípa, fond RKP 29/18.

Kašpar, J. Vztahy vrchnosti, měšťanstva a městského kléru v České Lípě do roku 1426. Rukopis diplomové práce FF UK Praha 1992. SOkA Č. Lípa, fond RKP 30/2.

Panáček, J. Místní jména na panství lipském (Česká Lípa) v 15. století. Onomastický zpravodaj ČSAV, 1984, č. 25, s. 349 - 362.

Panáček, J. Českolipské hostince. Názor, č. 3/1990 - 18/1992.

Panáček, J. Jména ulic v České Lípě. 1. vyd. Česká Lípa 1996.

Panáček, J. Neopevňená panská sídla v České Lípě, Castellologica bohemia 5 - 1996, s. 205 - 216.

Panáček, J. - Gabriel, F. K otázce kostela Sv. Petra a Pavla v České Lípě, Bezděz 2 - 1994, s. 9 - 32.

Panáček, J. - Gabriel, F. Kostel Sv. Máří Magdaleny v České Lípě, Bezděz 3 - 1995, s. 25 - 47.

Panáček, J. - Gabriel, F. Kostel Sv. Kříže na českolipském předměstí, Bezděz 6 - 1997, s. 19 - 40.

Panáček, J. - Gabriel, F. Českolipské kostely Panny Marie a Sv. Mikuláše, Bezděz 7.

Sedláček, A. Hrady, zámky a tvrze království Českého 14. Litoměřicko a Žatecko, Praha 1923.

Schlegel, T. Die Berkafamilie im Besitze der Stadt Leipa, Mittheilungen des Nordböhmisches Excursions-Clubs 60-1937, s. 5 - 14.

Smetana, J. K topografii areálů severočeských měst ve 13. a 14. století, Československý časopis historický 27 - 1979, s. 573 - 598.

Sovadina, M. Beneš Krabice z Weitmile a jeho vztah k České Lípě, Českolipsko literární 1978, s. 15 - 25.

Vojtíšková, M. - Panáček, J. Česká Lípa, Česká Lípa 1976.

Zoubek, F. J. Lipé (Česká Lípa), Památky archeologické 11 - 1864, s. 1 - 11, 41 - 52

II. 1526 - 1848

Seznam použitých archívních pramenů viz: Marie Vojtíšková - Jaroslav Panáček: „Česká Lípa“, Česká Lípa 1976, kapitola Archívni materiály, str. 258 -260.

Sledovaná, eventuálně použitá literatura tamtéž na str. 252 - 256. K této literatuře nově dodatek :

Endler, F. J. Das soziale Wirken der katholischen Kirche in der Diözese Leitmeritz, Vídeň 1903.

Franke, Ambros, T. Die Grammatica latina des Paulus Conopäus. MNEC, roč. 60.

Heimrich, W. Das Gewerbe in Leipa. MNEC, roč. 17.

Janáček, J. Dějiny obchodu v předbělohorské Praze, Praha 1955.

Janáček, J. Řemeslná výroba v českých městech v 16. století. Praha 1961.

Janáček, J. Přehled vývoje řemeslné výroby v českých zemích za feudalismu, Praha 1963.

Janáček, J. Valdštejn a jeho doba, Praha 1978.

Janák, J. a Hledíková, Z. Dějiny správy v českých zemích do roku 1945, Praha 1989.

Kořán, Rezek, Svátek a Prášek: Dějiny Čech a Moravy nové doby I. -II. Praha 1939-1941.

Paudler, A. Die älteste Schulordnung des Böhmisch-Leipaer Gymnasiums.

Výroční zpráva gymnasia, Česká Lípa 1901.

Paudler, A. Deutsches Buch aus Böhmen I. , II. Česká Lípa 1894 a 1895.

Paudler, A. Notizen zu Leipaer Chronik. MNEC roč. 12.

Pekař, J. Valdštejn 1630 - 34. Praha 1934.

Prameny k nevolnickému povstání v r. 1680. ASMV Praha 1986.

Umělecké památky Čech. ČSAV, Praha 1957.

Umělecké památky Čech. Akademia Praha 1977.

Vlček, P., Sommer, P. a D. Foltýn: Encyklopedie českých klášterů, Praha 1998.

Willomitzer, J. N. Die Liebfrauenkirche in Böhmen, Česká Lípa 1880.

Zimmermann, K. Eine Kundmachung des Leipaer Magistrates aus dem Jahre 1835. MNEC roč. 48.

Práce Marie Vojtíškové k danému tématu:

Politické dějiny města České Lípy. In: Vojtíšková, M. a Panáček, J. Česká Lípa. Česká Lípa 1976.

Jiskry a plaménky. Z historie českého národního probuzení v České Lípě, Česká Lípa 1982.

Konfesijní problematika u dělnictva raně kapitalistického období. In: Z minulosti Děčína a Českolipska, Ústí n. L. 1985.

Problematika geografické mobility v historii textilnictví. In: Z dějin textilu, sborník, Ústí n. Orlicí 1985.

Migrace saského textilního dělnictva do severních Čech. In: Z dějin textilu, sborník, Ústí n. Orlicí 1989.

Dělnická úmrtnost v České Lípě v období manufaktur a průmyslové revoluce. In: Ústecký sborník historický 1983, Ústí n. L. Severočeské nakladatelství 1984.

Třpyt a stíny města České Lípy v době Rudolfa II., Česká Lípa 1997.

Časopisecké články a seriály k danému tématu České Lípy v letech 1526 -1847:

Žena, která postavila zámek (Kateřina Vartenberková z Hungerkoštu) in: Průboj, říjen 1986.

Přehlušené výročí (o obnovení městských privilegií r. 1 668) in: Českolipské listy, únor až duben 1993.
Velikonoční hry na Českolipsku, in: Českolipské listy, duben 1993.

III. 1848 - 1945

Azyl v Československu 1933 - 38, Praha 1983, s. 253 - 254 (výtah ze statí F. X. Šaldy)

České menšiny kraje Českolipsko, sborník sestavený menšinovými pracovníky pod vedením Josefa Maštálka,

Bělá p. Bezdězem 1921

Hanuš, J. K. Českolipsko. Vastivědný nástin soudních okresů Česká Lípa, Bor a Mimoň, Česká Lípa 1930.

Hantschel, F. Heimatkunde des politischen Bezirkes B. Leipa, Česká Lípa 1911.

Kořalka, J. Severočestí socialisté v čele dělnického hnutí českých a rakouských zemí. Liberec 1956.

Krejčí, K. Epozida českolipská v životě a díle Jakuba Arbesa. In: Jakub Arbes a Česká Lípa. Vlastivědný sborník.

Liberec 1964.

Krombholz, A. Kurze Rede, bei der feierlichen der Stadt Böhmisch Leipa gehalten den 5. April 1848 Leipaer

Dichterbuch. Básnická antologie. Sest. A. Paudler. Česká Lípa 1898.

Maštálko, J. O osudech českolipských Židů. In: Bezděz, 1948, roč. 10, s. 186 - 171.

Panáček, J. Zničení českolipské synagogy. In: Bezděz, 1948, roč. 10.

Panáček, J. a Vojtíšek, B. Z kroniky revolučního dělnického hnutí v České Lípě. Česká Lípa 1958.

Smejkal, L. Ve znamení revoluce. Česká Lípa 1972.

Smejkal, L. Kronika osvobození Českolipska. Česká Lípa 1975.

Smejkal, L. Z historie voleb na Českolipsku. Česká Lípa 1976.

Smejkal, L. 100 let železničních dílen v České Lípě. Česká Lípa 1976.

Smejkal, L. Rok 1917 na Českolipsku. Česká Lípa 1987.

Smejkal, L. 75 let první české školy v České Lípě 1919 - 1994. Česká Lípa 1994.

Sobíšek, E. Literární počátky Bertý Mühlseinové. In: Bezděz, 1933, roč. 4, s. 148 - 156.

Stará Česká Lípa v dobových fotografiích. Česká Lípa 1996. 212 s.

Vojtíšková, M. Otevřená města v severních Čechách roku 1866. In: Historický sborník Ústecka 1967, s. 68 - 88.

Vojtíšková, M. a Vojtíšek, B.: Po stopách Arbesových v České Lípě. In: Jakub Arbes a Česká Lípa. Vlastivědný sborník. Liberec 1964.

Vojtíšková, M. a Vojtíšek, B. 18. chasa v boji proti Deutschböhmen. Česká Lípa 1968.

Vojtíšková, M. a Panáček, J. Česká Lípa. Liberec 1976.

Vojtíšková, M. Cesta k Mnichovu na Českolipsku. In: Mnichov 1938. Praha 1978, sv. 2, s. 140 - 156.

Vojtíšková, M. Jiskry a plaménky. Z historie českého národního probuzení v České Lípě. Česká Lípa 1982.

Vojtíšková, M. Českolipská salusiána. In: Českolipsko literární. Česká Lípa 1984, s. 93 - 107.

Watzel, C. Das Jahr 1848 in B. Leipa. Mitteilungen des nordböhmisches Excursionsclub 1879, r. 2.

Obrazové dokumenty

Myslivoček, M. Erbovník. 1. vyd. Praha: Horizont, 1993. 160 s.

Hora - Hořejš, P. Toulky českou minulostí. 3., 4., 6. díl. 1. vyd. Praha: Baronet, Baronet & Via Facti, 1994, 1995, 1997

Der Todten-Tanz. Leipzig: Alexandr Danz. 42 s.

Waldman, E. Albrecht Dürer. Praha: Fr. Borový, 1942. 168 s.

Hantschel, F. Heimatkunde des politischen Bezirkes B. Leipa. Česká Lípa.: vl. nákladem. 1180 s.

Foto: Fotoport: L. Mimra: s. 21, 42, 105, 109, 124, 133; Richard Homola: s. 40, 55, 60, 73, 78, 80, 108, 157; Roman Kursa: s. 15, 25, 27

Okresní vlastivědné muzeum: 10, 18, 36, 38, 49, 50, 51, 64, 86, 87, 94, 102, 104, 119, 123, 127, 128, 132, 140, 146, 148, 150 (Vladimír Štěpánský); 74, 76, 81, 110, 119, 122

Prameny ze Státního okresního archivu Česká Lípa: předsádky, s. 6, 16, 20, 22, 34, 44, 52, 65, 66, 82 - 83, 84 - 85, 90, 92, 96, 106, 112, 114